

STUDIA GENERALIA 2007

Rakkauden evoluutio

Helsingin yliopisto 22.2.2007, Porthania (Yliopistonkatu 3), klo 18.00-20.00

ELÄMÄN MANIPULAATIO Dosentti Anne-Maria Suikkari Hedelmöityshoidot - apua lapsettomuuteen

Tahaton lapsettomuus on yhä yleisempää. Suomessa hakee vuosittain noin 3000 uutta paria apua lapsettomuuteen, joka koskettaa noin joka seitsemättä hedelmällisessä iässä olevaa paria. Suomessa tehdään yhteensä noin 9000 koeputkihedelmöityshoitoa vuosittain ja näistä syntyy noin 1800 lasta, joista monisikiöisiä on noin 12 prosenttia. Ajatellaan, että sosiaalisten syiden (perheen perustamisen siirtyminen yhä myöhäisempään ikään) lisäksi ylipainon lisääntyminen ja erilaiset ympäristövaikutukset vaikuttavat hedelmällisyyden laskuun.

Munasolujen elinkaari on jopa kahdeksan kuukautta ja tänä aikana moni asia voi vaikuttaa kehittyvään munasoluun. Psykkisten tekijöiden osuus tulisi aina ottaa huomioon hoitoihin valmistauduttaessa ja hoitojen aikana. Parien tukeminen hoitoprosessin kaikissa vaiheissa on erittäin tärkeää. Tärkeimmät raskauden alkamistodennäköisyyteen vaikuttavat tekijät ovat naisen ikä, yritykseen käytetty aika ja taustalla olevat lääketieteelliset syyt tai muut sairaudet. Naisen hedelmällisyys alkaa laskea hitaasti jo 30 ikävuoden jälkeen, mutta lasku jyrkkenee 35 ja 40 ikävuosien kohdalla. Kun noin 85 % 20-vuotiasta naisista on raskaana vuoden yrittämisen jälkeen, on 35-vuotiaista raskaana vain 30 % ja 40-vuotiaista 15 % saman ajan jälkeen. Hedelmättömyyden syy on yhtä usein naisessa kuin miehessä ja noin joka neljännen parin kohdalla syy ei selviä perustutkimuksissa vaan jää selittämättömäksi. Hoitoon lähdetään yleensä kun raskautta on yritetty vähintään 12 kuukauden ajan ilman erityistä selittävää syytä. Vanhemman naisen kohdalla on syytä miettiä tehokkaampia hoitoja jo heti alussa, mutta nuorempien kohdalla voidaan ensin toteuttaa kevyempiä hedelmöityshoitoja. Hoitoja on hyvin monenlaisia ja hoito valitaan parin yksilöllisen tilanteen mukaan.

Yleisimpiä hoitoja ovat inseminaatiohoidot, joita voidaan tehdä luonnon kierrossa tai hormonihoidolla tuettuna puolison tai luovuttajan siittiöillä. Toinen ryhmä hedelmöityshoitoja ovat ns. koeputkihedelmöityshoidot, joita on in vitro fertilisaatio (IVF) eli maljahedelmöitys, intrasytoplasmic sperm injection (ICSI) eli mikrohedelmöitys ja in vitro maturaatio (IVM) eli epäkypsien munasolujen keräys ja kypsytykset maljalla. Näissä hoidoissa munasolut kerätään naisen munarakkuloista ja hedelmöitetään laboratorioissa. Kun munasolut hedelmöityvät syntyy alkioita, joita voidaan tarkastella mikroskoopin alla ennen siirtoa kohtuun. Alkio voidaan siirtää 2-6 päivän ikäisenä. Siirretyistä alkioista vain joka kolmas - neljäs on riittävän kehityskelpoinen pystyäkseen kiinnittymään kohdun seinämään ja raskaus alkaa. Hoidoissa käytettävät hormonit aiheuttavat jonkin verran ohimeneviä, epämuodostumia aiheuttavia vaikutuksia, joista vakavin on munasarjojen liikastimulaatio oireyhtymä, mutta muuten hoitojen riskit ovat vähäisiä.

Uusi 1.9.2007 voimaan tuleva hedelmöityshoitolaki ei aseta ikärajoja hoidoille, niitä saa antaa myös naispareille ja itsellisille naisille. Sukusolujen luovuttajan on annettava henkilötietonsa rekisteriin, josta lapsi voi saada tiedot täytettyään 18 vuotta. Sijaissynnytyshoitoja ei sallita.

Hedelmöityshoidoilla syntyneiden lasten terveyttä on tutkittu varsin paljon ja nyky käsitys on, että lapsettomuus sinänsä aiheuttaa pienen epämuodostumariskin kohoamisen. Kun spontaanisti alkunsa saaneilla vastasyntyneillä todetaan jonkinasteinen epämuodostuma kolmella sadasta niin IVF ja ICSI hoidoilla alkunsa saaneilla epämuodostumia todetaan neljällä sadasta. Hedelmöityshoitojen suurin ongelma on monisikiöraskauksien kohonnut riski. Tämä voidaan välttää siirtämällä vain yksi alkio kerrallaan kohtuun. Tämä edellyttää että alkioita voidaan ja osataan pakastaa menestyksellisesti. Suomi on toiminut edelläkävijänä turvallisen IVF hoidon puolestapuhujana maailmassa ja tuloksemme ovat huippuluokkaa maailmanlaajuisesti.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa <http://video.helsinki.fi/studia/>.

Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.

Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa syksyn aikana.

Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai www-sivuilta www.helsinki.fi/vst.